

שיקום מערכת החינוך ביישובי גבול הצפון והיערכות לפתיחת שנת הלימודים

כתיבה: אתי וייסבלאי | אישור: יובל וורגן

תאריך: ו' באב תשפ"ה, 31 ביולי 2025

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

רקע לדיון

תוכן העניינים

1.....	תמצית.....
3.....	1. רקע: פינוי יישובי גבול הצפון במלחמת חרבות ברזל.....
3.....	2. מצב הילדים ובני הנוער שפוננו מיישובי גבול הצפון בתקופת המלחמה.....
7.....	3. חזרת המפונים מיישובי הצפון לבתיהם ופתיחת מערכת החינוך בגבול הצפון.....
11.....	4. סעיפי חינוך בהחלטות ממשלה לשיקום הצפון ויישומם.....
13.....	5. היערכות לשנת הלימודים תשפ"ו (ספטמבר 2025).....
14.....	5.1 רישום התלמידים ופתיחת מוסדות החינוך.....
17.....	5.2 מחסור בצוותי חינוך.....
18.....	5.3 תוכניות לשנת הלימודים הבאה ויישומן.....
20.....	נספח א: טבלה ומפה של יישובי הצפון שפוננו במסגרת החלטות הממשלה.....

תמצית

עשרות אלפי תושבים, ובהם ילדים ובני נוער הלומדים במערכת החינוך, פונו מיישובי גבול הצפון בעקבות החלטות ממשלה בתקופת מלחמת חרבות ברזל. פינוי התושבים הסתיים ב-28 בפברואר 2025. לקראת דיון משותף של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת והוועדה המיוחדת לחיזוק ופיתוח הנגב והגליל בנושא היערכות משרד החינוך לפתיחת שנה"ל תשפ"ו בצפון נוכח המלחמה, נכתב מסמך מקיף שבו מוצגים מידע ונתונים על הילדים ובני הנוער שפוננו ועל הקשיים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים שהם התמודדו עימם בתקופת הפינוי, על הקצאת תקציבים למערכת החינוך בצפון באמצעות החלטות ממשלה בתקופת הפינוי ואחריה ועל חזרתה של מערכת החינוך לפעילות ביישובי הצפון במרץ 2025 והיערכותה לפתיחת שנת הלימודים הבאה (בספטמבר 2025). המסמך עודכן ב-31 ביולי 2025 בעקבות נתונים שהתקבלו ממשרד החינוך.¹

בין הממצאים המרכזיים המוצגים במסמך:

- בתקופת מלחמת חרבות ברזל פונו על פי החלטות ממשלה כ-68,000 תושבים בשמונה רשויות מקומיות בגבול הצפון, ובהם כ-16,700 ילדים ובני נוער. ביישובים שפוננו פעלו 143 מוסדות חינוך (כולל גנים ובתי ספר), שהועסקו בהם כ-1,500 עובדי הוראה. התלמידים המפונים נקלטו במסגרות חינוך עורפיות – בבתי ספר הקיימים במקום המגורים הזמני שלהם או במסגרות חינוך ייעודיות שנפתחו לתלמידים מפונים.
- במהלך התקופה הועלו חששות כבדים לפגיעה ברווחתם ובמצבם הרגשי, החברתי והלימודי של הילדים ובני הנוער המפונים והמתפנים מגבול הצפון ושל תלמידים ביישובים הסמוכים לגבול שלא פונו. מסקרים שנערכו בתקופת הפינוי עלו ממצאים מדאיגים בדבר שעות פעילות מצומצמות של מערכת החינוך, פגיעה במצבם הרגשי והחברתי של תלמידים רבים, חוסר נוכחות עקבית במסגרות החינוך של חלק מהתלמידים ופגיעה בהיקף ההוראה ובאיכות הלמידה של התלמידים. מהנתונים עולה כי מצבם של תלמידים בקריית שמונה, שנבדק בסקרים נפרדים, חמור יותר בהשוואה לתלמידים ביישובים אחרים שפוננו. עוד עלה כי גם תלמידים ביישובים שלא פונו התמודדו עם פגיעה ניכרת בשגרה וברציפות החינוכית בתקופת המלחמה, וכי הפגיעה בכלל אוכלוסיית התלמידים הייתה מתמשכת לאורך כל התקופה.
- פינוי התושבים לפי החלטת הממשלה הסתיים ב-28 בפברואר 2025, ומימון השהות של המפונים במלונות נמשך עד ל-7 ביולי 2025. על פי הנתונים שפרסם מרכז מידע וידע לתמיכה בעורף במצב החירום המיוחד, נכון ל-14 ביולי 2025 חזרו ליישובי הצפון כ-49,500 מהמפונים (כ-72%).
- הלימודים במוסדות החינוך בצפון החלו במרץ 2025. על פי נתונים שהתקבלו ממשרד החינוך, **בסוף שנת הלימודים תשפ"ה (יולי 2025) למדו במוסדות החינוך ברשויות בגבול הצפון, ממעונות היום ועד לבתי הספר העל-יסודיים, כ-26,000 תלמידים**. בחינה של נתוני התלמידים בגני הילדים ובבתי הספר היסודיים והעל-יסודיים בשנת הלימודים תשפ"ה בהשוואה לשנת הלימודים תשפ"ג (השנה שלפני הפינוי) מעלה כי בסך הכול **מספר התלמידים בתשפ"ה היה כ-82% ממספר התלמידים לפני הפינוי. כ-88% מכלל עובדי ההוראה המפונים (88.3% מהמורים ו-86.4% מהגננות) חזרו לעבודתם** סמוך לפתיחת הלימודים במוסדות החינוך.

¹ גרסה קודמת של המסמך פורסמה ב-14 ביולי 2025 טרם דיון הוועדה.

- החלטות הממשלה בעניין שיקום הצפון שהתקבלו בתקופת המלחמה מקצות תקציבים לתחום החינוך באמצעות סעיפים ייעודיים:
 - 433 מיליון ש"ח הוקצו למענים חינוכיים למערכת החינוך בצפון **בשנת הלימודים תשפ"ה** (כולל בתקופת הפינוי) ולהיערכות לפתיחת מוסדות החינוך במרץ 2025, באמצעות החלטות ממשלה 1786 (מאי 2024) ו-2624 (דצמבר 2024). תקציבים אלו משמשים למגוון צרכים, ובהם הפעלת בתי ספר עורפיים, מתן מענים למוסדות החינוך ולרשויות המקומיות באמצעות "סל תנופה", רשת ביטחון לפתיחה ותפעול של מוסדות חינוך, הסעות, תמרוץ עובדי הוראה השבים לעבודתם ועוד. ב-15 ביולי 2025 התקבלה החלטה נוספת, המאפשרת להשתמש גם במהלך שנת 2026 בתקציבים שהוקצו בהחלטות אלה ולא מומשו.
 - כ-230 מיליון ש"ח הוקצו לשיקום מוסדות חינוך שניזוקו בתקופת המלחמה ולבינוי מבני חינוך בלתי פורמלי, באמצעות החלטות ממשלה 2568 (דצמבר 2024) ו-2826 (מרץ 2025), וכ-30 מיליון ש"ח מתוך תקציבי הקרן למען אזרחי ישראל לשנת 2025 הוקצו לצורך בינוי מבני חינוך בלתי פורמלי.
 - כ-65 מיליון ש"ח הוקצו למענים בתחום החינוך הבלתי-פורמלי במשרד החינוך, באמצעות החלטת ממשלה 2826 (מרץ 2025).
- החלטת ממשלה 2330 מ-31 באוקטובר 2024 הטילה על הממשלה ועל מטה היישום תנופה להביא לאישור הממשלה בתוך 60 יום הצעה מפורטת לתוכנית רב-שנתית לשיקום ופיתוח הצפון. תוכנית זו טרם הובאה לאישור הממשלה. על פי מינהלת תנופה לצפון, **גיבוש ההחלטה מצוי כיום בדיונים מתקדמים בין משרד החינוך לאגף התקציבים במשרד האוצר**. בדוח מבקר המדינה מיוני 2025 נסקרו העיכובים בגיבוש מדיניות ממשלתית ליישובי גבול הצפון ובכל הנוגע להצגת תוכנית רב-שנתית מפורטת ותקציב לביצוע מרכיביה. המבקר פירט את ההשלכות הקשות של עיכוב זה על תושבי הצפון.
- ל משרד החינוך אין עדיין נתוני רישום מלאים לשנת הלימודים תשפ"ו. הנתונים על הרישום לבתי הספר היסודיים מעידים כי מספר התלמידים הצפוי נמוך ב-17% בהשוואה לשנת הלימודים תשפ"ג (טרם הפינוי). צוין כי שלושה בתי ספר יסודיים בגבול הצפון (במטולה, בקריית שמונה ובבצת) אינם צפויים להיפתח בשנת תשפ"ו.
- על פי דיווחי הרשויות המקומיות שענו על פנייתנו בעניין זה, הרשויות צופות כי שיעור הרישום של התלמידים יהיה בין 80% ל-95% מהרישום בתקופה שלפני המלחמה, עם הבדלים בין רשויות ובין שלבי החינוך ושכבות הגיל. בין הסוגיות שהועלו על ידי הרשויות המקומיות בהקשר זה:
 - קושי בפתיחת כיתות בתקן הנדרש על ידי משרד החינוך בשל צמצום מספר התלמידים במוסדות החינוך ועלויות נוספות המוטלות על הרשויות המקומיות בשל כך.
 - מחסור בצוותי חינוך, לרבות מטפלות בגיל הרך, סיעות ומדריכים בחינוך הבלתי-פורמלי, כאשר אין בידי הרשויות המקומיות מקורות תקציביים ומשאבים להענקת תמריצי שכר לעובדים אלה.
 - צורך גדול במשאבים להתמודדות עם הצרכים הגוברים של התלמידים וצוותי החינוך בעקבות המלחמה, לרבות צורך במענים רגשיים, מענים להתנהגויות סיכון בקרב תלמידים ותלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים, וחוסר ודאות לגבי תקציבים לשנת הלימודים הבאה, לרבות תקציב "סל תנופה" והסעות תלמידים תושבי הרשות, ובהם גם תלמידים במסגרות חינוך מיוחד שמעוניינים להמשיך ללמוד במוסדות החינוך שבהם השתלבו בתקופת הפינוי.

1. רקע: פינוי יישובי גבול הצפון במלחמת חרבות ברזל

כ-68,000 תושבי הצפון פונו מיישוביהם מתוקף החלטות הממשלה שהתקבלו בתחילת מלחמת חרבות ברזל. בתוכנית הפינוי על פי החלטות אלה נכללו תושבי יישובים שמרחקם עד 3.5 ק"מ מהגבול עם לבנון, בשמונה רשויות מקומיות.² התושבים שפוננו היו זכאים למימון הפינוי – בין שפוננו למלונות ובין שבחרו פתרון מגורים חלופי בקהילה.³

על פי נתוני משרד החינוך, בין התושבים שפוננו מגבול הצפון היו כ-16,700 ילדים ובני נוער הרשומים במערכת החינוך; ביישובים שפוננו פעלו 143 מוסדות חינוך (110 גני ילדים ו-33 בתי ספר), והועסקו בהם כ-1,500 עובדי הוראה. בחלק ממוסדות החינוך ביישובים שפוננו למדו גם תלמידים שהתגוררו ביישובים שלא פונו, בין שבאותה רשות מקומית ובין שברשות סמוכה.⁴

טבלה 1: תלמידים, מוסדות חינוך ועובדי הוראה שפוננו מרשויות בגבול הצפון, לפי רשות מקומית, דצמבר 2023

רשות מקומית	תלמידים מפונים	מוסדות חינוך מפונים	עובדי הוראה במוסדות חינוך מפונים
הגליל העליון	2,634	26	301
מבואות החרמון	860	7	14
מטה אשר	2,576	19	137
מטולה	350	4	43
מעלה יוסף	1,014	11	44
מרום הגליל	271	2	4
ע'ג'ר	960	4	63
קריית שמונה	5,740	53	739
שלומי	2,305	17	216
סך הכול	16,710	143	1,561

התלמידים שפוננו מיישובי גבול הצפון הגיעו לכ-175 רשויות מקומיות ברחבי הארץ. על פי נתונים שנמסרו ממשרד החינוך בדצמבר 2023, קרוב ל-60% מהתלמידים שפוננו מיישובים בצפון והייתה להם כתובת מדווחת שהו במחוז הצפון, וכ-15% שהו במחוז חיפה.

2. מצב הילדים ובני הנוער שפוננו מיישובי גבול הצפון בתקופת המלחמה

על פי מידע שהוצג על ידי משרד החינוך בכמה פורומים, לרבות דיוני ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, בתקופת הפינוי הוצעו לתלמידים המפונים שלושה סוגים של מענה חינוכי:

- מסגרות חינוך עורפיות שהוקמו בשטחיהן של מועצות אזוריות שפוננו מהן תושבים כחלופה למוסדות חינוך שפוננו – הן למען תלמידים מהיישובים שפוננו שנותרו להתגורר באזור והן למען תלמידים מהיישובים שלא פונו.

² ראו בנספח את רשימת היישובים שפוננו וכן מפה.

³ ד"ר מיכל לרר, אתי וייסבלאי וד"ר תהילה שחר, [היערכות לחזרת תושבי הצפון ליישוביהם לאחר פינויים במסגרת מלחמת חרבות ברזל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בפברואר 2025.

⁴ שם.

- קליטה בבתי הספר הקיימים במקום המגורים הזמני של התלמידים שפנו.
- מסגרות ייעודיות שהוקמו ברשויות שקלטו תלמידים מפונים רבים בבתי מלון ובמרכזי קליטה שבשטחן.

מנתוני משרד החינוך על ההיערכות לחזרה ללימודים ביישובי הצפון עלה כי בחודשים הראשונים של שנת הלימודים תשפ"ה רוב התלמידים המפונים למדו במסגרות חינוך עורפיות או במסגרות קיימות במקום מגוריהם הזמני, ומיעוטם למדו במסגרות ייעודיות לתלמידים מפונים.⁵

במהלך התקופה הועלו חששות כבדים לפגיעה ברווחתם ובמצבם הרגשי, החברתי והלימודי של הילדים ובני הנוער המפונים והמתפנים מגבול הצפון. דיונים רבים שהתקיימו בכנסת בתקופת הפינוי עסקו בהיבטים שונים של פגיעה זו, ובהם סדירות הביקור במוסדות החינוך ומניעת נשירה, עלייה בהתנהגויות סיכון וקשיים של המשפחות בעקבות השהייה הארוכה במלונות ובמתקני אירוח.⁶

במסמך של מרכז המחקר והמידע של הכנסת ממרץ 2024 על [מצבם של הילדים ובני הנוער המפונים והמתפנים](#) נסקר בהרחבה המידע הקיים על מצבם הרגשי והחברתי של המפונים, ובכלל זה ילדים ובני נוער במצבי סיכון ומצוקה, התנהגויות סיכון של בני נוער ואי-הגעה סדירה של תלמידים למערכת החינוך. אחת המסקנות העיקריות של סקירה זאת היא כי לגורמים העוסקים בטיפול בילדים ובני נוער מפונים, ובהם משרד החינוך ומשרד הרווחה, **אין מידע מלא על מצב אוכלוסייה זו, והם מתקשים לאתר ולמפות את הצרכים של הילדים ובני הנוער שהתפנו עם משפחותיהם לקהילה או שהתפנו באופן עצמאי.**

סקרים שנערכו בתקופת המלחמה על ידי מרכז הידע האזורי באשכול גליל מזרחי, המאגד 18 רשויות מקומיות באזור הגליל המזרחי, ובהן מועצות אזוריות שפנו ושלא פנו, הם מקור מידע מרכזי על מצבם של ילדים, בני נוער ומשפחות בתקופת המלחמה, ואפשר לעקוב באמצעותם אחר כמה מדדים.

סקר הורים ראשון שבחן את מצב התלמידים ומערכת החינוך בזמן מלחמת חרבות ברזל התפרסם [באפריל 2024](#), ועלו בו כמה ממצאים מדאיגים, ובהם שעות פעילות מצומצמות של

⁵ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות מערכת החינוך לחזרת תושבי הצפון לביתם](#), דיון הוועדה, 24 בדצמבר 2024; ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, קובץ נתונים מסגרות חינוך קיימות קולטות, 23 בפברואר 2025.

⁶ ראו בין השאר: ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות לחופש וביה"ס של החופש הגדול למפונים ומשפחות משרתי מילואים](#), 17 ביוני 2024; [הצעה לדיון מהיר בנושא: פערים משמעותיים במענים החינוכיים לתלמידים המפונים מגבול הצפון](#), 26 במרץ 2024; הוועדה המיוחדת לזכויות הילד של הכנסת, [מענים לילדים ובני נוער מפונים לקראת החופש הגדול](#), 3 ביוני 2024; הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, [מניעת אלימות במקומות ריכוז של תושבים מפונים](#), 26 במרץ 2024; הוועדה המיוחדת למאבק בשימוש בסמים ובאלכוהול, [התמודדות עם עלייה בהתמכרויות בקרב בני נוער נוכח מלחמת חרבות ברזל](#), 28 במאי 2024, ועוד.

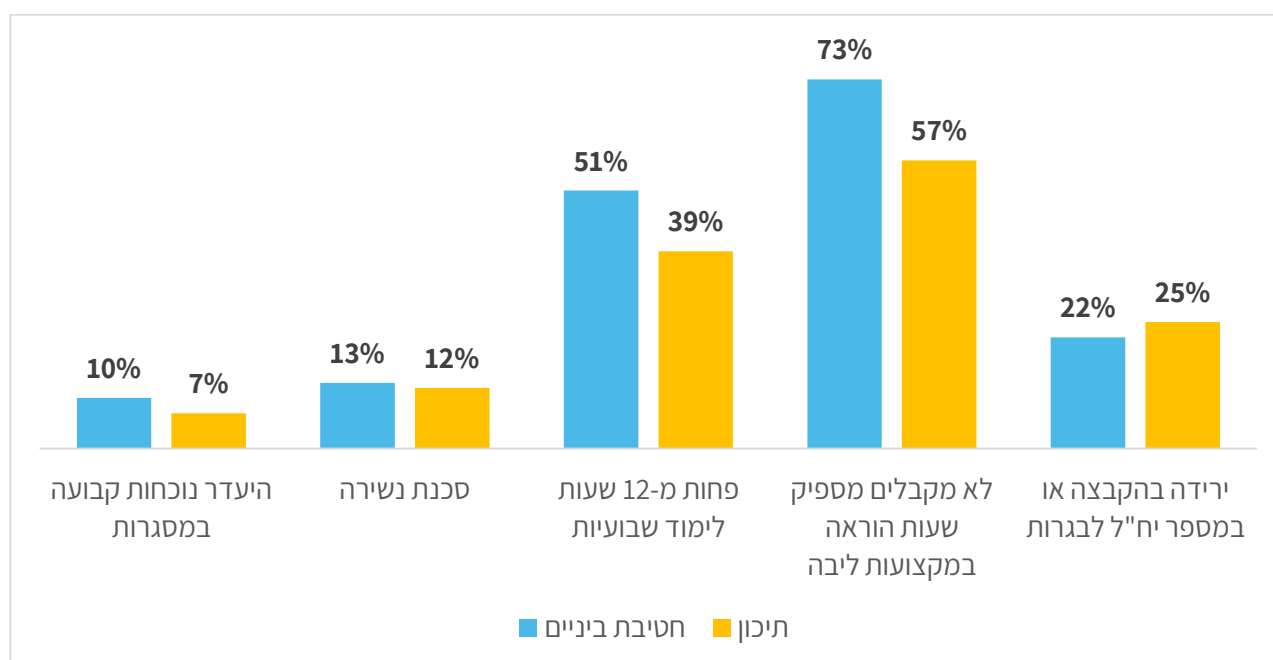
מערכת החינוך, שיעור גבוה של תלמידים החשים פגיעה רגשית וחברתית ותחושות של הורים רבים כי אין ביכולתם לתמוך בנוכחות של ילדיהם במערכת החינוך.⁷

טבלה 2: מצבם של התלמידים ביישובי הצפון על פי דיווחי הורים, אפריל 2024

פגיעה במצב רגשי	יכולת תמיכה בנוכחות	שבוע לימודים מלא במסגרות (לפחות 24 שעות)	גיל הרך
45%	72%	78%	יסודי
49%	69%	45%	חט"ב
54%	53%	11%	תיכון
48%	49%	11%	

דיווחי הורים נוספים לגבי תלמידי החינוך העל-יסודי מצביעים על חוסר נוכחות קבועה במסגרות החינוך של חלק מהתלמידים ועל פגיעה בהיקף ההוראה ובאיכות הלמידה. ממצאי הסקר עולה כי הורים לתלמידים בחטיבות הביניים דיווחו על קשיים חמורים יותר ברוב התחומים בהשוואה לתלמידי החינוך היסודי והתיכון.⁸

תרשים 1: מצבם של תלמידי החינוך העל-יסודי ביישובי הצפון על פי דיווחי הורים, אפריל 2024

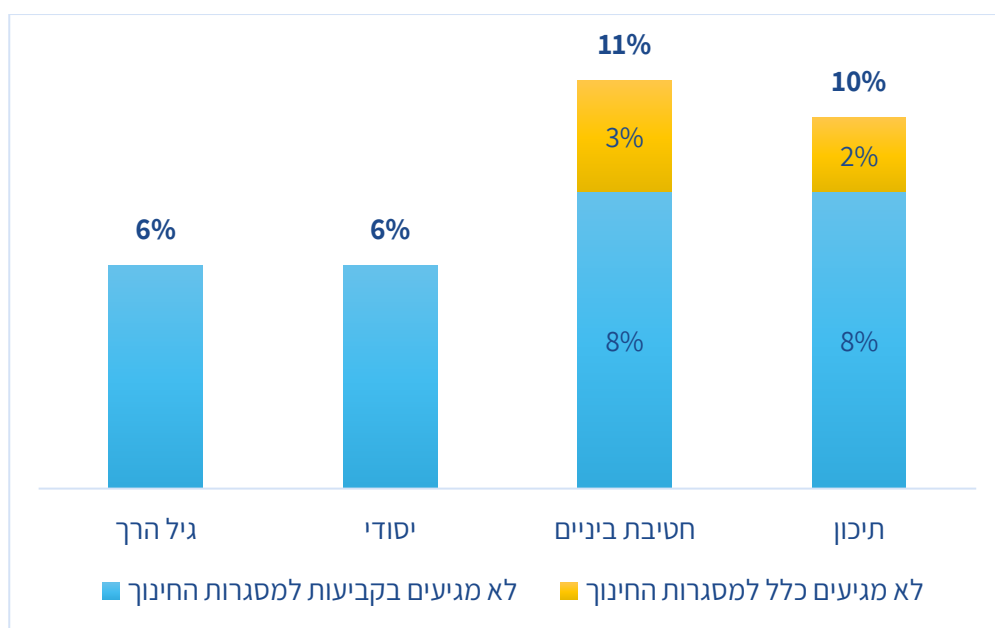

⁷ מרכז ידע אזורי גליל מזרחי, [ממצאי סקר חינוך בגליל המזרחי: סקר הורים על מצב התלמידים ומערכות החינוך בזמן מלחמת חרבות ברזל](#), אפריל 2024.

⁸ שם.

באפריל 2024 ערכה עיריית קריית שמונה סקר מקיף בקרב תושביה המפונים כדי לעמוד על מצבם בתקופת הפינוי ועל עמדותיהם בתחומים מסוימים, ובהם תחום החינוך. ממצאי הסקר מעידים כי **מצבם של תלמידים תושבי קריית שמונה חמור ממצבם של כלל התלמידים באשכול**, ושיעור התושבים שדיווחו על חוסר נוכחות קבועה של ילדיהם במסגרות החינוך ועל נשירה סמויה היה גדול יותר.⁹

תרשים 2: נוכחות לא סדירה במסגרות החינוך בקרב תלמידים בקריית שמונה, על פי דיווחי הורים, אפריל 2024

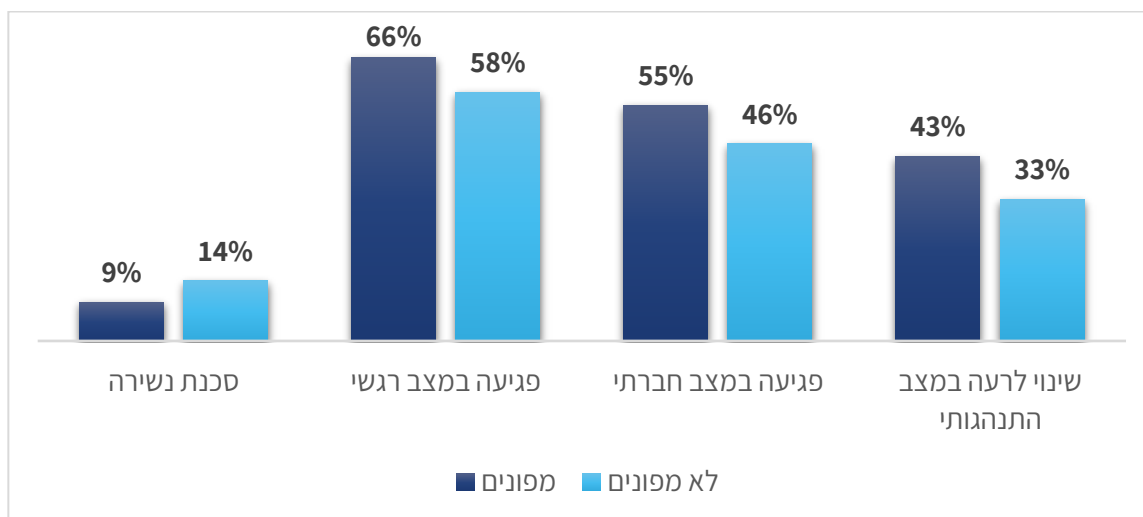
סקר שנערך באוגוסט 2024 בקרב בני נוער בגיל 12 עד 15 מיישובים שלא פונו עמד על ההשלכות הקשות של הפגיעה בשגרה וברציפות הלמידה של תושבי הצפון. אף כי מיעוט קטן של תלמידים עזבו את ביתם לתקופה ממושכת בשל המלחמה, 50% מהם נאלצו להחליף בית ספר, וכ-48% דיווחו על חוסר יציבות מתמשך או על שינויים בהרכב התלמידים בכיתה במהלך שנת הלימודים תשפ"ד (2023/24). 33% מהמשתתפים בסקר דיווחו כי הם לומדים פחות מ-12 שעות בשבוע, ו-32% נוספים לומדים פחות מ-24 שעות בשבוע. 5% דיווחו כי הם בקושי מגיעים לבית הספר. עוד לפי הסקר, הלימודים הם הדאגה המרכזית של בני הנוער – 30% העידו כי הם מודאגים ממצבם הלימודי. תלמידים שהיו צריכים להחליף מסגרת לימוד ואלו שלמדו פחות מ-24 שעות שבועיות העידו על שביעות רצון נמוכה יותר ממסגרות החינוך ועל מצב רגשי קשה יותר, המתבטא אצלם בתחושות דאגה, עצב, חוסר אנרגיה וחוסר מוגנות ברמה גבוהה יותר מאשר אצל אלה שנותרו ללמוד באותה מסגרת או למדו יותר שעות בבית הספר. אחת המסקנות

⁹ מרכז ידע אזורי גליל מזרחי, עיריית קריית שמונה, החברה למתנ"סים, [ממצאי סקר תושבי קריית שמונה: מצב תושבים מפונים](#), אפריל 2024.

שעלו מהסקר בהקשר של תפקוד מערכת החינוך היא כי נדרש להקצות משאבים לימודיים משמעותיים לצמצום הפערים שצברו התלמידים בתקופה זו.¹⁰

סקר הורים נוסף, שהתפרסם בנובמבר 2024, העיד על קשיים ועל פגיעה מתמשכת בתלמידים ביישובים המפונים והלא-מפונים.¹¹

תרשים 3: מצבם של ילדים ובני נוער מיישובי גבול הצפון, מפונים ושאינם מפונים, על פי דיווחי הורים, נובמבר 2024

3. חזרת המפונים מיישובי הצפון לבתייהם ופתיחת מערכת החינוך בגבול הצפון

במהלך החודשים דצמבר 2024 וינואר 2025 התקבלו שלוש החלטות ממשלה שתכליתן להאריך את הסיוע לתושבי היישובים המפונים מהדרום מהצפון ולקדם את ההיערכות לשיבה הביתה ליישובים המפונים בצפון.¹²

במסגרת ההחלטות הוארך משך הפינוי, שלפי החלטות הממשלה הקודמות אמור להסתיים ב-28 בפברואר 2025, כך שמפונים השוהים במלונות יוכלו להמשיך לשהות בהם במימון המדינה עד ל-7 ביולי 2025, וכך יתאפשר להם לסיים את שנת הלימודים במקום מגוריהם הזמני. כמו כן נקבעו מענקים שיינתנו לתושבים החוזרים, ובהם מענקים לצורך התארגנות וטיפול בנזקים שנגרמו לחפצים ביתיים ומענקים חד-פעמיים ליוצאים מהמלונות ולמפונים בקהילה.¹³

כמו כן, בהחלטות הוטל על משרדי הממשלה הרלוונטיים, ובהם משרד החינוך, לפעול לקראת חזרת התושבים לבתייהם, והוקצו לשם כך תקציבים ייעודיים (ראו פירוט בסעיף 4 להלן).

¹⁰ ד"ר דפנה גרוס-מנוס וד"ר אילה כהן, חוותית משבר המלחמה בקרב נוער בגבול הצפון הלא-מפונה: השלכות על מציאות חברתית, מרכז ידע אזורי גליל מזרחי, אוגוסט 2024.

¹¹ מרכז ידע אזורי גליל מזרחי, סקר מצב התושבים, נובמבר 2024.

¹² ד"ר מיכל לרר וד"ר תהילה שחר, נתונים מעודכנים על מפונים מהצפון, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 18 במאי 2025.

¹³ פירוט לגבי המענקים ראו בתוך: ד"ר מיכל לרר, אתי וייסבלאי וד"ר תהילה שחר, היערכות לחזרת תושבי הצפון ליישוביהם לאחר פינויים במסגרת מלחמת חרבות ברזל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בפברואר 2025.

על פי נתונים שפרסם מרכז מידע וידע לתמיכה בעורף מצב החירום המיוחד, נכון ל-14 ביולי 2025, לאחר סיום המימון של שהות המפונים מהצפון במלונות, חזרו ליישובי הצפון כ-49,500 מהמפונים (כ-72%), וכ-19,000 תושבים (28%) שהו בפתרונות דיור בקהילה.¹⁴ בין היישובים יש הבדלים ניכרים בשיעור החוזרים: בחלק מהיישובים כמעט כל התושבים חזרו לבתיהם, ובאחרים שיעור התושבים החוזרים נמוך יותר.¹⁵

3.1 פתיחת מערכת החינוך בגבול הצפון בשנת הלימודים תשפ"ה

הלימודים במוסדות החינוך ביישובי הצפון שפנו התחדשו ב-2 במרץ 2025, בהתאם להחלטות הממשלה על משך הפינוי.¹⁶ תוכנית משרד החינוך להשבת מערכת החינוך בצפון לפעילות מלאה, שהוצגה בדיוני ועדת החינוך בנושא זה, כללה ארבעה שלבים:

- גל מקדים, לפני הכרזה רשמית על הפסקת הפינוי;
- גל ראשון, עם הכרזה הממשלה על סיום הפינוי - מערכות החינוך ביישובים שפנו יפתחו במלואן עם כל צוותי החינוך, בתי הספר הארעיים ייסגרו, ולמשפחות שאינן מעוניינות לחזור תינתן אפשרות להמשיך במוסדות החינוך במקום מגוריהן הזמני עד לסוף שנת הלימודים;
- גל שני - תושבים שיחזרו ליישובים בחודשים שלאחר סיום הפינוי וישולבו במערכת החינוך הפועלת;
- גל שלישי, עם סיום שנת הלימודים ולקראת שנת הלימודים תשפ"ו, לתושבי יישובים שבהם נדרש שיקום ארוך או לתושבים המעדיפים לסיים את שנת הלימודים במקומות המגורים הזמניים.

על פי המידע שהוצג בפני הוועדה, פתיחת מערכת החינוך ביישובי הצפון תיערך בהדרגה, בהתאם למוכנות ולצורכי הרשויות המקומיות. בתי הספר העורפיים שהחליפו מוסדות חינוך מפונים עשויים להמשיך לפעול במיקומם החדש עד לסוף שנת הלימודים, אך מסגרות החינוך הארעיות ייסגרו.¹⁷

עם פתיחת מוסדות החינוך לפעילות ביישובים שפנו, העמיד משרד החינוך לרשות המוסדות והרשויות המקומיות משאבי הוראה ופעילויות בתחומי הפדגוגיה, מענים רגשיים וחברתיים וחינוך בלתי פורמלי לצורך התמיכה במערכת החינוך, בתלמידים, במשפחות ובצוותי חינוך. מענים אלו תוקצבו בהתאם להחלטות הממשלה על שיקום הצפון (ראו בסעיף 4 להלן). על פי משרד החינוך, תוכניות ההתערבות הפדגוגיות שמיושמות בבתי הספר נבנו על בסיס מיפויים

¹⁴ מרכז מידע וידע לתמיכה בעורף במצב החירום המיוחד, בסיוע טכנולוגי של מערך הדיגיטל הלאומי, מהלך אמו"ן, תמונת מצב שבועית, שבוע 94 למלחמה, תמ"צ התפנות, 24 ביולי 2025.

¹⁵ מרכז מידע וידע לתמיכה בעורף במצב החירום המיוחד, בסיוע טכנולוגי של מערך הדיגיטל הלאומי, מהלך אמו"ן, תמונת מצב שבועית, שבוע 88 למלחמה, תמ"צ התפנות, 12 ביוני 2025.

¹⁶ משרד החינוך, [השיבה הביתה: מערכת החינוך נערכת לפתיחת הלימודים בצפון ב-2.3](#), הודעה לתקשורת, 12 בפברואר 2025.

¹⁷ בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות מערכת החינוך לחזרת תושבי הצפון לביתם - בהשתתפות שר החינוך יואב קיש](#), מצגת שר החינוך בוועדה, 24 בדצמבר 2024.

שנערכו בשנת הלימודים תשפ"ה בשלושה מקצועות ליבה: שפת אם, מתמטיקה ואנגלית, ושאלוני "מה נשמע" למיפוי המצב הרגשי של התלמידים, ההורים וצוותי החינוך, שפותחו על ידי ראמ"ה. עם זאת, תוצאות המיפויים עצמן לא נמסרו, וגם לא הצרכים והפערים שהתגלו באמצעותם.¹⁸

מהרשויות המקומיות בגבול הצפון שענו על פנייתנו בעניין פתיחת מערכת החינוך ביישובים נמסר כי לפתיחת מסגרות החינוך בשנת הלימודים תשפ"ה, ובפרט הגנים ומעונות היום, הייתה חשיבות גדולה, משום שזה נותן למשפחות מענה רציף ומשדר מסר של מחויבות ורציפות. בהתאם לכך, מדיניות הרשות ומשרד החינוך אפשרה פתיחת מסגרות גם עם מספר מצומצם מאוד של תלמידים.¹⁹

3.2 נתונים על פעילות מערכת החינוך בשנת הלימודים תשפ"ה

בדיון ועדת החינוך של הכנסת במאי 2025 נמסר כי נכון ל-20 במאי שבו ללימודים 65.6% מכלל התלמידים, 72.5% מתלמידי בתי הספר ו-86.2% מהמורים. 121 מוסדות חינוך נפתחו, ובהם 30 מעונות, 59 גנים, 22 בתי ספר יסודיים ו-10 בתי ספר על-יסודיים, ולומדים בהם כ-7,800 תלמידים.²⁰

לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ממשרד החינוך נמסרו נתונים עדכניים ומפורטים על מצבת התלמידים ביישובי גבול הצפון. לפי הנתונים, בסוף שנת הלימודים תשפ"ה (יולי 2025) למדו במוסדות החינוך ברשויות אלה כ-26,000 תלמידים, החל ממעונות היום ועד לבתי הספר העל-יסודיים.²¹

בחינה של נתוני התלמידים בשנת הלימודים תשפ"ה בהשוואה לשנת הלימודים תשפ"ג (השנה שלפני הפינוי) מעלה כי מספר התלמידים בתשפ"ה הוא כ-82% ממספר התלמידים לפני הפינוי (לא כולל תלמידים במעונות היום). עוד אפשר לראות בנתונים כי יש הבדלים ניכרים בין הרשויות המקומיות וגם בין שלבי החינוך: ברוב המועצות האזוריות מספר התלמידים בסוף שנה"ל תשפ"ה היה דומה למספרם טרם הפינוי, אך בערים שכל תושביהן פונו – קריית שמונה ושלומי – מספר התלמידים נמוך יותר. כמו כן, עם העלייה בגיל, מספר התלמידים הולך ומתקרב למספרם טרם הפינוי. בהקשר זה חשוב לשים לב לכך שהנתונים הם על כלל מוסדות החינוך ברשות, ובהם גם מוסדות שפונו וגם מוסדות שלא פונו, ושכאמור חלק ממוסדות החינוך שפונו

¹⁸ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025. התקבל ב-14 ביולי 2025.

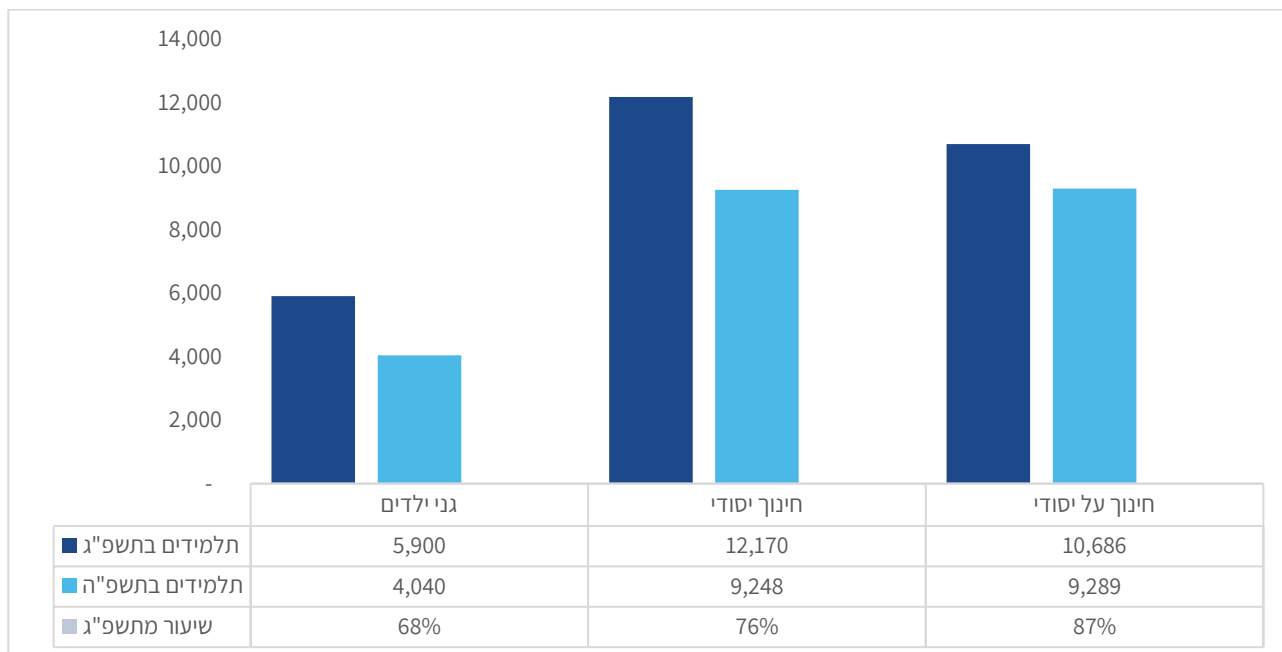
¹⁹ סיגלית בר, מנהלת אגף חינוך, מועצה אזורית מבואות החרמון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 ביולי 2025.

²⁰ מצגת משרד החינוך בדיון ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [אתגרי מערכת החינוך נוכח המלחמה – במסגרת כנס שדרות לחברה וחינוך 2025](#), 27 במאי 2025.

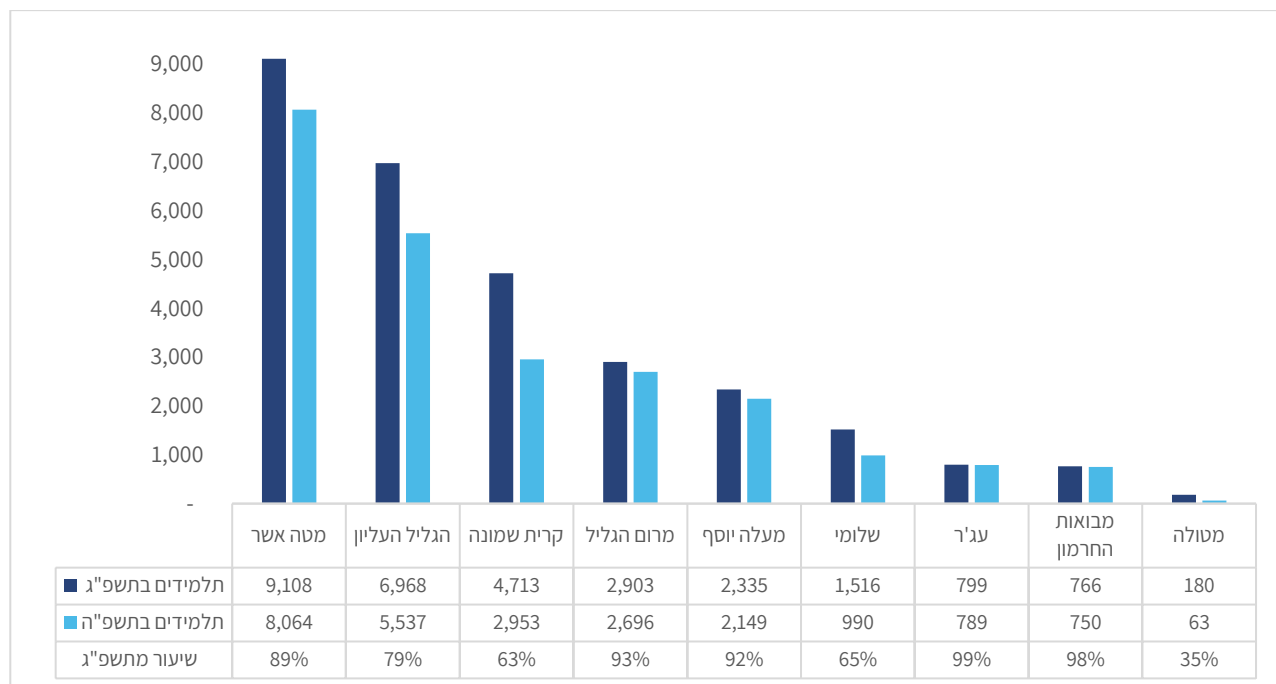
²¹ משרד החינוך, מחוז צפון, מספר תלמידים במוסדות החינוך ב-19 הרשויות בחלוקה לרשויות, 23 ביולי 2025. התקבל באמצעות עפרה הירש, מפקחת כוללת ותנופה לצפון, מחוז צפון, משרד החינוך, 26 ביולי 2025.

המשיכו לפעול בשנה זו במבנים עורפיים שבהם הם פעלו בתקופת הפינוי, עם שמירה על סמל המוסד המקורי²².

תרשים 2: מספר התלמידים ביישובי גבול הצפון בשנה"ל תשפ"ה (יולי 2025) ושיעורם ממספר התלמידים טרם הפינוי (שנה"ל תשפ"ג), לפי שלב החינוך

תרשים 3: תלמידים ברשויות המקומיות בגבול הצפון בשנה"ל תשפ"ה (יולי 2025) ושיעורם ממספר התלמידים טרם הפינוי (שנה"ל תשפ"ג), לפי רשות מקומית

²² משרד החינוך, מחוז צפון, מספר תלמידים במוסדות החינוך ב-19 הרשויות בחלוקה לרשויות, 23 ביולי 2025. התקבל באמצעות עפרה הירש, מפקחת כוללת ותנופה לצפון, מחוז צפון, משרד החינוך, 26 ביולי 2025. נתוני שנה"ל תשפ"ג הופקו באמצעות מערכת משרד החינוך "במבט רחב", והם מתייחסים לגני ילדים ולבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים.

הנתונים על עובדי הוראה (מורים וגננות) מפונים שחזרו לעבודתם מעידים כי במרץ 2025 חזרו 1,041 עובדי הוראה שפנו מיישובי גבול הצפון, ובהם 882 מורים ו-159 גננות, שהם כ-88% מכלל עובדי ההוראה שפנו (88.3% מהמורים ו-86.4% מהגננות). נציין שאין הכרח כי עובדי ההוראה שבו לאותה המשרה שבה הועסקו טרם הפינוי, וייתכן כי נידו למשרה אחרת ברשות בהתאם לצרכים שעלו בעת פתיחת המוסדות ולפי שיקולים נוספים.²³

4. סעיפי חינוך בהחלטות הממשלה לשיקום הצפון ויישומם

בתקופת הפינוי וההיערכות לחזרת התושבים התקבלו ארבע החלטות ממשלה המקצות משאבים למערכת החינוך – הן בתקופת הפינוי, שבמהלכה סופקו שירותי חינוך לתלמידים המפונים ולתלמידים במוסדות חינוך שלא פונו אך חלק מהתלמידים ומצוותי ההוראה בהם פונו, והן לקראת החזרה של מערכת החינוך בצפון לשגרת לימודים סדירה.

יש לשים לב כי רוב המשאבים שהוקצו באמצעות החלטות ממשלה אלה יועדו לתקופת הפינוי ולהיערכות לפתיחת מוסדות החינוך ללימודים במהלך שנת הלימודים תשפ"ה (עד סוף אוגוסט 2025).

– [החלטת הממשלה 1786, מ-27 במאי 2024](#), הקצתה 284 מיליון ש"ח מתקציב משרד החינוך לצורכי חינוך למתן מענים מיידיים לתושבי היישובים בגבול הצפון. תקציב זה משמש את משרד החינוך למתן סל תנופה לרשויות המקומיות ולמוסדות החינוך ברשויות אלה, להפעלת בתי ספר עורפיים ולצרכים נוספים בשנת הלימודים תשפ"ה (עד 31 באוגוסט 2025).²⁴ עוד במסגרת ההחלטה הוקם מטה יישום, האחראי לשיקום ופיתוח הצפון – מינהלת תנופה לצפון. על פי מידע שנמסר ממינהלת תנופה, עד כה מומשו כ-145 מיליון ש"ח מתוך 175 מיליון ש"ח שיועדו למענים חינוכיים, טיפוליים ורגשיים באמצעות תקציבי גפ"ן.²⁵ ממשרד החינוך נמסר כי דוחות ביצוע מלאים יתקבלו במהלך ספטמבר 2025.²⁶

– [החלטת הממשלה 2568, מ-15 בדצמבר 2024](#), הקדישה 200 מיליון ש"ח מיתרות לא מנוצלות מהחלטת ממשלה 1786 לשיקום תשתיות ומבני ציבור ברשויות המקומיות שנפגעו בתקופת המלחמה, עם עדיפות למבני חינוך. התקציב הועבר לרשויות המקומיות באמצעות משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות ומשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, והוא מימן את שיקומם של יותר מ-130 מבנים המשמשים לפעילות

²³ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025. התקבל ב-14 ביולי 2025.

²⁴ משרד החינוך, פורטל רשויות ובעלויות חינוך, [סל תנופה](#), כניסה: 8 ביולי 2025.

²⁵ מינהלת תנופה, תקציבי החלטות ממשלה "השיבה הביתה", התקבל באמצעות שלומית שמש, סמנכ"ל רשויות וקהילה, תנופה לצפון, 13 ביולי 2025.

²⁶ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025. התקבל ב-14 ביולי 2025.

חינוכית ברשויות המקומיות בגבול הצפון, ובהם כאלה שנפגעו בלחימה וכאלה שנפגעו משימוש צה"ל.²⁷

– [החלטת הממשלה 2624, מ-29 בדצמבר 2024](#), הקצתה 149 מיליון ש"ח להיערכות לפתיחת מערכת החינוך בצפון. תקציב זה מאפשר למשרד החינוך לשמש רשת ביטחון למוסדות חינוך שיפתחו כיתות למספר קטן של תלמידים ולתת תמריצים לעובדי הוראה מפונים שחזרו לעבודתם במוסדות חינוך בגבול הצפון.²⁸ ב-15 ביולי 2025 התקבלה החלטת ממשלה המאפשרת שימוש בתקציבים שטרם מומשו (כ-30 מיליון ש"ח) גם בשנת הלימודים תשפ"ו.²⁹

– [החלטת הממשלה 2826, מ-4 במרץ 2025](#), הקצתה כ-65 מיליון ש"ח באמצעות משרד החינוך לחינוך בלתי פורמלי ביישובי גבול הצפון בשנת 2025 – כ-30 מיליון ש"ח מתוכם הם מתקציבי הקרן למען אזרחי ישראל ומיועדים לבינוי מבנים לפעילות חינוכית בלתי פורמלית במרחבים שנפגעו בתקופת המלחמה.³⁰ מינהל חברה ונוער במשרד החינוך פרסם לאחרונה קול קורא לרשויות המקומיות להקצאת 16 מיליון ש"ח מתקציבים אלו, ובכוונתו לפרסם קולות קוראים נוספים לבינוי מבנים שייועדו למגוון תחומים בחינוך הבלתי-פורמלי, לרבות תנועות נוער, ארגוני נוער, כפרי נוער וסטודנטים ועוד.³¹

נוסף על החלטות ממשלה אלה, העוסקות באופן ישיר בתחום החינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי, [החלטת ממשלה 2330](#) מ-31 באוקטובר 2024 בנושא קידום תוכנית לשיקום ולפיתוח הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל, הטילה על הממשלה ועל מטה היישום תנופה להביא לאישור הממשלה בתוך 60 יום הצעה **להחלטת ממשלה מפורטת לתוכנית רב-שנתית לשיקום ולפיתוח הצפון**. לתוכנית זו הוקצו 15 מיליארד ש"ח למשך חמש שנים. התוכנית המפורטת עדיין לא הוגשה, אולם במסגרת החלטות ממשלה 1786 ו-2826 שפורטו לעיל צוין כי התקציבים שהוקצו הם מתוך התקציבים שנועדו לה.

מינהלת תנופה לצפון, שהוקמה בספטמבר 2024 בהמשך להחלטת ממשלה 1786 ממאי 2024, היא מטה מתכלל שמטרתו לקדם את שיקום הצפון ופיתוחו באמצעות שיתוף פעולה של

²⁷ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות מערכת החינוך לחזרת תושבי הצפון לביתם](#), דיון הוועדה, 24 בדצמבר 2024; משרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בפברואר 2025.

²⁸ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [אתגרי מערכת החינוך נוכח המלחמה – במסגרת כנס שדרות לחברה](#), דיון הוועדה, 27 במאי 2025.

²⁹ מזכירות הממשלה, [קידום היערכות לשיבה הביתה ליישובים המפונים בצפון – תיקון החלטת ממשלה](#), החלטת ממשלה 3239, התקבלה ב-15 ביולי 2025.

³⁰ ב-12 במרץ 2025, בעקבות [החלטת ממשלה 2876](#), הופחת סכום זה ל-27.5 מיליון ש"ח.

³¹ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, [קריטריונים להקצבות לרשויות מקומיות על פי החלטת ממשלה מס' 2826 לקידום מענים בתחום החינוך הבלתי-פורמלי והחוסן הקהילתי ליישובים המפונים בצפון לשנת 2025](#), 25 ביוני 2025; הוועדה לפיקוח על הקרן לאזרחי ישראל, [יישום הקצאות משרד החינוך לשנת 2025 עבור מבנים במרחבים שנפגעו בחרבות ברזל – פעילות חינוכית בלתי פורמלית – ישיבת מעקב](#), דיון הוועדה, 8 ביולי 2025.

כלל הגורמים בשטח, ובהם הממשלה, רשויות מקומיות, ארגונים אזרחיים, פילנתרופיה ומגזר עסקי. המינהלת פועלת לגיבוש החלטות ממשלה לשיקום הצפון ועוקבת אחר יישום החלטות הממשלה הקיימות.³² על פי המינהלת, **גיבוש ההחלטה הרב-שנתית בתחום החינוך נמצא בדיון מתקדם מול משרד החינוך ומול אגף תקציבים במשרד האוצר**, אך לא נמסר פירוט נוסף בכל הנוגע ללוחות הזמנים להבאת ההחלטה בפני הממשלה לצורך אישורה.³³

ביוני 2025, במסגרת דוחות הביקורת על כשלי מלחמת חרבות ברזל, פרסם מבקר המדינה דוח על טיפול הממשלה ביישובי הצפון במישור הכלכלי-אזרחי. במסגרת הדוח סקר המבקר בפירוט את הליכי גיבוש המדיניות הממשלתית בנושא הסיוע ליישובי הצפון והחלטות הממשלה שהתקבלו בתחום זה. הוא עמד על העיכובים ועל העברת האחריות בין המשרדים והגופים השונים בגיבוש החלטות הממשלה – כאמור, החלטת הממשלה הכוללת הראשונה התקבלה במאי 2024 – ועל ההבדלים בין החלטת הממשלה ממאי 2024 להחלטה מאוקטובר 2024 (החלטת ממשלה 2330 שנסקרה לעיל), שמבטלת במשתמע חלקים מרכזיים מההחלטה הראשונה. צוין כי בחלוף המועד לביצוע ההחלטה השנייה, בסוף דצמבר 2024, מטה היישום במשרד ראש הממשלה עדיין לא הציג לממשלה תוכנית רב-שנתית מפורטת ותקציב לביצוע מרכיביה. על פי המבקר, **"העיכוב המתמשך בגיבוש מדיניות ממשלתית לטיפול כולל ביישובי קו העימות ובתושביהם במשך החודשים שבהם התנהלה מלחמה בצפון הוא ליקוי יסודי בטיפול הממשלה בתושבים, אשר רבים מהם חוו סבל ניכר בשעה שהיו מנועים מלשהות בבתיהם או שהיו נתונים תחת אש, ובהבטחת המענה הנדרש לקראת חזרת תושבים ליישוביהם"**.³⁴

5. היערכות לשנת הלימודים תשפ"ו (ספטמבר 2025)

ממענה משרד החינוך על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, וכן מהמידע שהוצג לעיל על מצבם של התלמידים, עולים אתגרים משמעותיים שמערכת החינוך ביישובי גבול הצפון עומדת מולם לקראת שנת הלימודים: פגיעה משמעותית בחוסן התלמידים וצוותי החינוך ועלייה במצבי סיכון ונשירה; שיעור גדול של תלמידים, משפחות וצוותי חינוך שחוו טראומה, וכתוצאה מכך עלייה בחרדות; פערים לימודיים, רגשיים וחברתיים שהלכו והתרחבו בעקבות הפגיעה ברציפות התפקודית; עצירת שיתופי פעולה בין מערכות החינוך לאקדמיה ולתעשייה והקפאת מהלכים בתחומי המצוינות; פגיעה בפעילות החינוך הבלתי-פורמלי ביישובים בשעות אחר הצהריים ומחסור במורים בשל הפינוי, השחיקה וההתמודדות עם אתגרים אלה.³⁵

³² פירוט על עבודת מינהלת תנופה לצפון ראו בתוך: הוועדה לזכויות הילד של הכנסת, [ילדים מפונים שחזרו לביתם – תמונת מצב](#), דיון הוועדה, 27 במאי 2025.

³³ שלומית שמש, סמנכ"ל רשויות וקהילה, תנופה לצפון, דוא"ל, 13 ביולי 2025.

³⁴ מבקר המדינה, [טיפול הממשלה ביישובי הצפון במהלך מלחמת חרבות ברזל – המישור הכלכלי-אזרחי](#), דוח מיוחד, יוני 2025.

³⁵ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025, התקבל ב- 14 ביולי 2025.

נוסף על כך, לקראת הדיון פנינו לרשויות המקומיות בגבול הצפון בבקשת מידע ונתונים על היערכותן לפתיחת שנת הלימודים, לרבות נתונים על רישום התלמידים והפתיחה הצפויה של מוסדות החינוך ועל המחסור בצוותי חינוך ועובדי הוראה, מיפוי הצרכים והתוכניות לקידום מערכת החינוך ברשויות המקומיות שפוננו.

להלן יוצג המידע הקיים בסוגיות אלה, ולצידו התוכניות של משרד החינוך להתמודדות עימן.

5.1 רישום התלמידים ופתיחת מוסדות החינוך

ממשרד החינוך נמסר כי המשרד מנהל מעקב רציף אחר הרישום לשנת הלימודים תשפ"ו (ספטמבר 2025) בכל שכבות הגיל. בהקשר זה נציין כי בשנת הלימודים הקודמת התאפשר למשפחות המפונות לרשום את ילדיהן רישום כפול לשני מוסדות חינוך במקביל, ואולם בשנה זו לא התאפשר לעשות זאת, ורישום כפול מדווח כשגוי.³⁶

על פי נתוני משרד החינוך, נכון ל-23 ביולי 2025 רשומים לשנת הלימודים תשפ"ו כ-23,900 תלמידים בכל שכבות הגיל בתשע הרשויות המקומיות שפוננו בגבול הצפון. כאמור, בסוף שנת הלימודים תשפ"ה למדו במסגרות החינוך כ-26,000 תלמידים בסך הכול. במענה המשרד הוסבר כי נתוני הרישום אינם שלמים וכי הפער נובע מאי-שיקוף הרישום לגני ילדים ומהשלמות רישום של בתי ספר, כולל מגמות בתיכונים ושיבוץ תלמידים במסגרות החינוך המיוחד. צוין כי מצבת התלמידים השלמה צפויה להיסגר לקראת סוף חודש ספטמבר 2025, וכי עד למועד זה צפויים להיות שינויים בשל רישום ושיבוץ מאוחרים, עיכובים בהעברת מידע מהבעלויות ושגיאות או כפילויות ברישום.³⁷

כפוף להסתייגויות אלו, בחינת נתוני הרישום בהשוואה למצבת התלמידים בשנת הלימודים תשפ"ג (טרם הפינני) **בחינוך היסודי בלבד** מעידה על ירידה של כ-17% במספר התלמידים. במועצות האזוריות, מספר התלמידים הוא כ-85% ויותר ממספרם טרם הפינני, וברשויות המקומיות קריית שמונה ושלומי – כ-70%.³⁸ פירוט הנתונים מוצג בטבלה:

³⁶ שם.

³⁷ משרד החינוך, מחוז צפון, מספר תלמידים במוסדות החינוך ב-19 הרשויות בחלוקה לרשויות, 23 ביולי 2025. התקבל באמצעות עפרה הירש, מפקחת כוללת ותנופה לצפון, מחוז צפון, משרד החינוך, 26 ביולי 2025.

³⁸ שם. נתוני שנה"ל תשפ"ג הופקו באמצעות מערכת משרד החינוך "במבט רחב".

טבלה 3: רישום התלמידים לשנה"ל תשפ"ו בחינוך היסודי הרגיל, 23 ביולי 2025

שם הרשות	מצבת התלמידים בחינוך היסודי הרגיל - שנה"ל תשפ"ג	רישום לשנת הלימודים תשפ"ו	פער	שיעור
מטה אשר	3,861	3,286	-575	-15%
הגליל העליון	2,673	2,215	-458	-17%
קריית שמונה	1,783	1,290	-493	-28%
מרום הגליל	1,621	1,408	-213	-13%
מעלה יוסף	742	759	17	2%
שלומי	663	479	-184	-28%
מבואות החרמון	409	402	-7	-2%
עג'ר	335	301	-34	-10%
מטולה	83		-83	-100%
סה"כ	12,170	10,140	-2,030	-17%

נמסר כי בהתאם לנתוני הרישום ולסיכומים שהושגו מול הרשויות המקומיות, שלושה בתי ספר יסודיים שפעלו טרם הפינוי אינם צפויים להיפתח בשנת הלימודים תשפ"ו: בית הספר היסודי במטולה, שבשנת 2023 למדו בו 83 תלמידים, בית הספר יאנוש קורצ'אק בקריית שמונה, שב-2023 למדו בו 151 תלמידים, ובית הספר בצת במועצה האזורית מטה אשר, שב-2023 למדו בו 396 תלמידים. בנוסף לכך צפויים להיסגר 34 גני ילדים (וגן נוסף צפוי להיפתח). כמה מוסדות חינוך מיוחד צפויים להמשיך לפעול במבנה חלופי עד להשלמת בינוי, התאמות ושיפוצים הנדרשים במבני הקבע במהלך השנה.³⁹ בדיון ועדת החינוך הודגש כי מלבד מוסדות אלה כל מוסדות החינוך ברשויות צפויים להיפתח, וכי במקרה הצורך המוסדות יקבלו תקצוב מלא ומענה מלא גם עם תקן תלמידים חסר.⁴⁰

מהרשויות המקומיות שענו על פנייתנו בעניין רישום התלמידים נמסר כי הן משקיעות מאמצים גדולים כדי להשיב למסגרות החינוך תלמידים שפוננו, בין השאר באמצעות פנייה יזומה להורים, פתיחת מסגרות לחופשת הקיץ במקומות שבהם לא פעלו מסגרות במהלך השנה ומתן אפשרות להשתלבות של ילדים בקייטנות הקיץ של משרד החינוך גם אם הם לא השתייכו למסגרות החינוכיות במהלך השנה. חלק מהרשויות גם ציינו כי הרישום למוסדות החינוך בהן נמשך גם בתקופת הקיץ. ככלל, ברשויות המקומיות צופים ירידה ברישום לקראת שנת הלימודים תשפ"ו בהיקפים שונים. בד בבד, בחלק מהרשויות המקומיות ציינו כי מספר הפניות לוועדות זכאות

³⁹ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025, התקבל ב-14 ביולי 2025. נתוני התלמידים בשנת הלימודים תשפ"ג הופקו ממערכת "סקיפות בחינוך" של משרד החינוך.

⁴⁰ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות משרד החינוך לפתיחת שנה"ל תשפ"ו בצפון נוכח המלחמה](#), דיון הוועדה, 15 ביולי 2025.

ואפיון גדל, ולכן ייתכן שיהיה צורך בפתיחת מסגרות נוספות לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים.⁴¹

מעריית **קריית שמונה** נמסר כי העירייה פרסמה לתושבים איגרת רישום לגני הילדים ולכיתה א', והרישום נעשה במערכת המקוונת שנשארה פתוחה עד ל-30 ביוני 2025. במקביל העירייה פעלה לאיתור משפחות וערכה סקר טלפוני במטרה לקבל מידע על כוונות התושבים לקראת שנת הלימודים הבאה ולהביא לרישום של תלמידים נוספים.⁴²

על פי נתוני הרישום שבידי הרשות נכון לראשית יולי 2025, למוסדות החינוך בעיר נרשמו 4,287 תלמידים (כולל למסגרות לגיל הרך ולחינוך המיוחד). נציין כי בתחילת שנה"ל תשפ"ד (ספטמבר 2023), טרם הפינוי, למדו בעיר 5,740 תלמידים.⁴³ מהעירייה נמסר כי בעקבות נתוני הרישום הוחלט על סגירת בית ספר ממלכתי יסודי אחד בשטחה. בשל הירידה במספר התלמידים גם צפויות להיפתח כיתות לא תקניות בגנים ובבתי הספר, מה שיביא לעלויות נוספות מצד הרשות המקומית.⁴⁴

מעיריית מטולה לא התקבל מענה על בקשת המידע שלנו בעניין ההיערכות לשנת הלימודים תשפ"ו והצרכים שעלו בהקשר זה. במהלך ביקור של הוועדה לחיזוק ולפיתוח הנגב והגליל בצפון במאי 2025 מסר יו"ר המועצה כי רק כ-20% מהתושבים חזרו להתגורר ביישוב עד למועד הביקור, ויש חוסר ודאות גדול לגבי פתיחת שנת הלימודים הבאה. להערכתנו, בית הספר היסודי בעיר לא ייפתח גם בשנה זו, אף ששיקום מבני הציבור בעיר, לרבות מוסדות החינוך, הסתיים.⁴⁵ אלה חלק מהסוגיות שהעלו גורמי המקצוע ששוחחנו איתם ברשויות המקומיות בגבול הצפון:

- קושי בפתיחת כיתות בתקן הנדרש על ידי משרד החינוך, וחשש כי בעקבות ירידה במספר התלמידים הרשומים יאלצו לסגור כיתות וללמד בכיתות גדולות, שבהן קשה להתמודד עם הקשיים המשמעותיים של התלמידים בתחום הרגשי והלימודי.
- עלייה במספר התלמידים המופנים לוועדות זכאות ואפיון, בביקוש לשירותי חינוך מיוחדים ובצרכים בתחום זה. עלייה זו צפויה להתעצם לקראת שנת הלימודים הבאה, שכן במקרים רבים, על רקע חוסר היציבות והמעברים בין מוסדות החינוך, יש קושי בזיהוי הצרכים ובמתן מענים מותאמים.

⁴¹ אסנת רון-רסקי, מנהלת אגף חינוך, עיריית קריית שמונה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 ביולי 2025; סיגלית בר, מנהלת אגף חינוך, מועצה אזורית מבואות החרמון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 ביולי 2025; ד"ר יוחאי כמיסה, מנהל מחלקת החינוך, עיריית שלומי, שיחת טלפון, 10 ביולי 2025; שלומית גלעד, מנהלת מחלקת החינוך, מועצה אזורית מטה אשר, שיחת טלפון, 10 ביולי 2025.

⁴² אסנת רון-רסקי, מנהלת אגף חינוך, עיריית קריית שמונה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 ביולי 2025.
⁴³ על פי אתר וייסבלאי, [שירותי חינוך לתלמידים מפונים](#) במלחמת חרבות ברזל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31 בדצמבר 2023.

⁴⁴ אסנת רון-רסקי, מנהלת אגף חינוך, עיריית קריית שמונה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 ביולי 2025.

⁴⁵ ועדת הכנסת לחיזוק ולפיתוח הנגב והגליל, [ביקור בקריית שמונה](#), דיון הוועדה, 25 במאי 2025.

- העדפה של חלק מהתלמידים, ובהם תלמידים במסגרות חינוך מיוחד, להמשיך ללמוד במסגרות החינוך שבהן הם שובו בתקופת הפינוי, גם אם משפחותיהם חזרו לגור ביישוב. בעקבות זאת גם יש צורך לספק להם הסעות.

5.2 מחסור בצוותי חינוך

מנתוני משרד החינוך על עובדי הוראה מפונים שחזרו לעבודתם (כולל מורים וגננות, ראו סעיף 3.2 לעיל) עלה כאמור כי כ-88% מהם חזרו בשנת הלימודים תשפ"ה. 102 עובדי הוראה נוספים הודיעו כי בכוונתם לשוב לעבודתם במוסדות החינוך ברשויות בגבול הצפון ב-1 בספטמבר 2025, כך ששיעור החזרה לעבודה של עובדי ההוראה צפוי להיות כ-97% מכלל עובדי ההוראה שפוננו.⁴⁶

בהקשר זה נציין כי בהחלטת ממשלה מס' 2624 מדצמבר 2024 הוקצו 14 מיליון ש"ח לצורך מתן תמריצים למורים מפונים שישבו ללמד במוסדות החינוך בגבול הצפון (ראו פירוט בסעיף 4 לעיל). הנחיות משרד החינוך בעניין קבלת מענקי תנופה פורסמו באפריל 2024, ולפיהן המענקים מיועדים לעובדי הוראה במוסדות חינוך ביישובים שפוננו, ששבו ללמד במוסדות אלה עם פתיחת מערכת החינוך בצפון במרץ 2025 וימשיכו ללמד בהם בשנת הלימודים תשפ"ו. סכום המענק החד-פעמי יהיה עד 8,000 ש"ח בהתאם להיקף המשרה, והוא ישולם בשני חלקים שווים – במשכורת מאי 2025 ובמשכורת אוקטובר 2025. עובדי הוראה חדשים שייקלטו במוסדות שפוננו יהיו זכאים למענק של עד 25,000 ש"ח.⁴⁷ על פי משרד החינוך, 711 עובדי הוראה שחזרו ללמד במוסדות חינוך בצפון קיבלו את החלק הראשון של המענק.⁴⁸

מתשובת הרשויות המקומיות על פנייתנו בעניין המחסור בכוח אדם חינוכי עולה כי **התחומים העיקריים שבהם מורגש מחסור בצוותי חינוך הם טיפול בגיל הרך, סייעות בגני הילדים וחינוך בלתי פורמלי**. בהקשר של הטיפול בגיל הרך והסייעות נמסר כי הרקע למחסור הוא תנאי השכר והעומסים הרגשיים והתפקודיים בעקבות המצב הביטחוני והחברתי, שבגינם מבקשות סייעות רבות לצמצם את היקף המשרה. עוד צוין מחסור בכוח אדם וקושי באיוש משרות בחינוך הבלתי-פורמלי בשל צמצום מספר הסטודנטים באזור, מכיוון שמכללת תל-חי לא חזרה לפעילות מלאה.

הודגש כי אף שהמחסור בעובדי ההוראה והחינוך הוא דינמי וייתכן שעד לפתיחת שנת הלימודים כן יצליחו לאייש את רוב המשרות, בתנאים הנוכחיים עדיין יש קושי ממשי באיתור, בהשמה

⁴⁶ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025. התקבל ב-14 ביולי 2025.

⁴⁷ משרד החינוך, אגף בכיר כוח אדם בהוראה, תוכנית מענקי תנופה לעובדי הוראה השבים לצפון ולעובדי הוראה חדשים בצפון – עו"ה ברשמי – שנה"ל תשפ"ה, 20 באפריל 2025.

⁴⁸ עפרה הירש, מפקחת כוללת ותנופה לצפון, מחוז צפון, משרד החינוך, שיחה, 30 ביולי 2025.

ובשימור של כוח אדם חינוכי איכותי, החיוני להתמודדות עם האתגרים של מערכת החינוך בצפון ולהבאתה ליעדים שהוצבו.⁴⁹

מעיריית קריית שמונה דווח גם על תקנים לא מאוישים של פסיכולוגים חינוכיים ויועצות

ועל חוסר בכוח אדם באגף החינוך בעיר, הנדרש כדי ליצור תוכניות שיחזירו תושבים הביתה וכדי ליישם אותן. על פי הרשות, בתנאי השכר הנוכחיים יש קושי בהוספת בעלי תפקידים לאגף, ולערייה אין יכולת תקציבית לתוספת שכר וכוח אדם.⁵⁰ נציין גם כי בביקור הוועדה לחיזוק ולפיתוח הנגב והגליל בקריית שמונה במאי 2025 הודגש המחסור בצוותי הוראה וחינוך בעיר, והוסבר כי המחסור בשירותי מעטפת חינוכית איכותית – לרבות סייעות, חינוך לגיל הרך, חוגים וחינוך בלתי פורמלי – מהווה חסם בפני החלטת משפחות לחזור לבתיהן, ויש לכך השלכות גם על פעילות מערכת החינוך הפורמלית.⁵¹

5.3 תוכניות לשנת הלימודים הבאה ויישומן

בדיון ועדת החינוך בדצמבר 2024 הודיע שר החינוך כי המשרד נערך לתוכנית רב-שנתית שתיתן מענה למגוון התחומים והאתגרים שעומדים מתמודדת מערכת החינוך בצפון: צמצום פערים, פיתוח החוסן של התלמידים וצוותי החינוך, קידום חדשנות, יזמות וטכנולוגיה מתקדמת, מענה לילדים ונוער בסיכון, קידום מצוינות ואקדמיזציה, חיזוק החברה והקהילה, שיקום בהיבט הפיזי וקידום החינוך הבלתי-פורמלי.⁵² במתווה התוכנית שהועבר למרכז המחקר והמידע של הכנסת ביולי 2025 יש מענים בכמה תחומים, ובהם סל תנופה בית ספרי ורשותי, חינוך בלתי פורמלי, חיזוק ההון האנושי, קידום חדשנות ומצוינות ומתן רשת ביטחון לבתי הספר. העלות הכוללת של המתווה לחמש שנים היא כ-1.1 מיליארד ש"ח, ומהם כ-331 מיליון ש"ח יינתנו בשנה הראשונה ליישומה. על פי המשרד, מטרת התוכנית לתת מענה לאתגרי מערכת החינוך בצפון בשנים הבאות, והיא מצויה כעת בדיונים מול מינהלת תנופה ומשרד האוצר במטרה לאשרה במסגרת החלטת ממשלה.⁵³ בדיון ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בנושא היערכות לפתיחת שנת הלימודים בצפון נוכח המלחמה, שהתקיים ב-15 ביולי 2025, אמרה מנהלת מחוז צפון במשרד החינוך כי שנת הלימודים בצפון לא תוכל להיפתח כסדרה אם החלטת הממשלה לא תתקבל בתוך שבועיים ממועד הדיון. בסיכום הדיון קראו יושבי-ראש הוועדות לממשלה,

⁴⁹ סיגלית בר, מנהלת אגף חינוך, מועצה אזורית מבואות החרמון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 ביולי 2025; דורון שרף, מנהל מחלקת חינוך יסודי, מועצה אזורית גליל עליון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 6 ביולי 2025; שלומית גלעד, מנהלת מחלקת החינוך, מועצה אזורית מטה אשר, שיחת טלפון, 10 ביולי 2025.

⁵⁰ אסנת רון-רסקי, מנהלת אגף חינוך, עיריית קריית שמונה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 ביולי 2025.

⁵¹ ועדת הכנסת לחיזוק ולפיתוח הנגב והגליל, [ביקור בקריית שמונה](#), דיון הוועדה, 25 במאי 2025.

⁵² ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות מערכת החינוך לחזרת תושבי הצפון לביתם](#), דיון הוועדה, 24 בדצמבר 2024.

⁵³ ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 12 ביולי 2025. התקבל ב-14 ביולי 2025.

למשרד האוצר ולמשרד החינוך, לסיים את הכנת התוכנית להזנקת הצפון ולשדרוג מערכת החינוך במסגרת המתווה הרב-שנתי.⁵⁴

מהרשויות המקומיות שענו על פנייתנו נמסר כי הן מכינות תוכניות בתחומי השיקום הפיזי והחינוך הבלתי-פורמלי ומענים לתקופת הקיץ, במטרה לסייע לתלמידים לחזור לשגרת פעילות ביישובים, להשלים פערי לימוד ולפתח חוסן וחזקת רגשי לילדים ולנוער. צוין כי זוהו קשיים משמעותיים בהתמודדות עם התנהגויות סיכון של ילדים ובני נוער בעקבות המלחמה. על רקע זה **הודגשה החשיבות של המשך הקצאת סל תנופה גם בשנת הלימודים תשפ"ו**, כדי לאפשר מקור תקציבי למענים אלו. בחלק מהרשויות נוצרו שיתופי פעולה עם ארגוני התנדבות וחברה אזרחית במטרה לענות על צורכי כוח האדם ולספק מענים רחבים ומותאמים יותר. **כן הועלו צרכים בתקציבים ייעודיים לשיפוץ ולשיקום של מבנים, מעבר לתקציבים הראשוניים, שיועדו לנזקי המלחמה בלבד.**⁵⁵

⁵⁴ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, [היערכות משרד החינוך לפתיחת שנה"ל תשפ"ו בצפון נוכח המלחמה](#), דיון הוועדה, 15 ביולי 2025. ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת; הוועדה המיוחדת לחיזוק ופיתוח הנגב והגליל, היערכות משרד החינוך לפתיחת שנת הלימודים תשפ"ו בצפון נוכח המלחמה, [החלטת הוועדה](#), 15 ביולי 2025.

⁵⁵ סיגלית בר, מנהלת אגף חינוך, מועצה אזורית מבואות החרמון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 ביולי 2025; דורון שרף, מנהל מחלקת חינוך יסודי, מועצה אזורית גליל עליון, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 6 ביולי 2025; אסנת רון-רסקי, מנהלת אגף חינוך, עיריית קריית שמונה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 ביולי 2025; שלומית גלעד, מנהלת מחלקת החינוך, מועצה אזורית מטה אשר, שיחת טלפון, 10 ביולי 2025; ד"ר יוחאי כמיסה, מנהל מחלקת החינוך, עיריית שלומי, שיחת טלפון, 10 ביולי 2025.

נספח א: טבלה ומפה של יישובי הצפון שפוננו במסגרת החלטות הממשלה⁵⁶

רשימת היישובים במועצות האזוריות הסמוכות לגבול לבנון, בפילוח לפי מרחק גיאוגרפי וסטטוס הפינוי

סטטוס פינוי	הגליל העליון	מבואות חרמון	מטה אשר	מעלה יוסף	מרום הגליל
יישובים שפוננו במסגרת מרחק בטוח 0-2 ק"מ	משגב עמ, מנרה, מלכיה, מעיין ברוך, יפתח, דפנה, ברעם, כפר גלעדי, יראון	מרגליות, כפר יובל, דישון	ראש הנקרה, חניתה, אדמית, עראמשה, בצת	זרעית, שתולה, מתת, נטועה, יערה, שומרה	אביבים, דוב"ב
יישובים שפוננו במסגרת מרחק בטוח 2-3.5 ק"מ	דן, הגושרים, סאסא, צבעון, שניר	בית הלל, רמות נפתלי, שאר ישוב	אילון, לימן, מצובה	אבן מנחם, גורן, גורנות הגליל	
יישובים במרחק עד 5 ק"מ שלא פונו				אבירים, אלקוש, עבדון	כרם בן זמרה, עלמה, ריחאניה
יישובים מעבר למרחק 5 ק"מ שלא פונו	כדיתה, כפר סאלד, כפר בלום, שדה נחמיה, נאות מרדכי, גדות, גונן, להבות הבשן, עמיעד, קדרים, איילת השחר, חולתה, כפר הנשיא, עמיר, שמיר	אליפלט, אמנון, כורזים, כחל, כרכום, משמר הירדן, שדה אליעזר	גשר הזיו, אושרת, אחיהוד, אפק, בוסתן הגליל, בית העמק, בן עמי, געתון, יחיעם, יסעור, כברי, כליל, כפר מסריק, לוחמי הגטאות, נס עמים, נתיב השיירה, סער, עברון, עין המפרץ, עמקא, רגבה, שבי ציון, שמרת, שייח' דנון, נתיב השיירה	הילה, מנות, צוראל, נווה זיו, גיתה, חוסן, עין יעקב, לפידות, פקיעין החדשה	ספסופה, אור הגנוז, אמירים, בירה, בר יוחאי, דלתון, חזון, טפחות, כלנית, כפר חנניה, כפר שמאי, עמוקה, פרוד, שזור, שפר

⁵⁶ ד"ר מיכל לרר, מידע על מפונים ומתפנים מגבול הצפון במלחמת חרבות ברזל – רקע מעודכן לדיון, מרכז המחקר והמידע של הכנסת,

31 בדצמבר 2023.

יישובים במועצות אזוריות בגבול לבנון לפי סטטוס פינוי

